

נר שמואל

לענין ר' שמואל ב"ר יצחק זצ"ל

לשבת קדש פרשת בחוקותי תשע"ו

שו"ת סיכום הדף היומי

מייל: n101@okmail.co.il פקס: 03-5709307 ניתן לקבל כל יום לתיבת מייל או לפקס.

קידושין - ע"ח

1. רב יהודה: כהן גדול באלמנה, לוקה שתיים - על ליקוחיה ועל ביאתו. מדוע אינו לוקה משום חילול זרעו? כוונת רבי יהודה בשלא גמר את ביאתו, ולא נולד, אבל היא מתחללת אף בהעראה [תחילת ביאה] בלבד. עוד ביארו - מה ששינו במכות: כהן גדול הנושא אשה שהיא אלמנה וגם גרושה, כוונתו שלוקה ארבע [שנים משום לא יקח ושנים משום לא יחלל]. וכהן הבא על אשה שהיא גם גרושה וגם חלוצה, חייב רק אחת, כיון שאיסור חלוצה הוא מדרבנן [והמקור שמצינו לזה הוא אסמכתא בעלמא].
2. כהן שקידש אחת מהנשים הפסולות לו, האם לוקה על קידושין לחוד? וכן האם לוקה על בעילה בלא קידושין?
 - א. אבוי - על לא יקח לחוד לוקה, ועל לא יחלל לחוד לוקה.
 - ב. רבא - קידש ולא בעל, אינו לוקה עליה כלל. שכוונת הפסוק: מה טעם לא "יקח" - משום ש"לא יחלל", ובקיצה בלא חילול, לא אסרה תורה. אך אם בעל ולא קידש - לוקה. "ולא יחלל זרעו בעמיו" - ואף בביאה בלא קידושין חילל את זרעו. ומודה אבוי - באיסור מחזיר גרושתו לאחר שנישאה לאחר, שאם קידש בלבד ולא בעל, שאינו לוקה [כיון שנאמר בה 'להיות לו לאשה']. ושניהם מודים - באיסור מחזיר גרושתו, שאם בעל אותה ולא קידש, שאינו לוקה. כיון שצריך גם ליקוחין וגם ביאה.
3. רבי יהודה אומר: בת גר זכר - כבת חלל זכר, ופסולה לכהן. מה מקורו?
 - א. להו"א - מהצד השווה של חלל ובכהן גדול באלמנה - ששונים הם מכל קהל ישראל, ונדחה - גר שונה אין בו שום צד עבירה.
 - ב. אלא - הצד השווה של חלל ומצרי ראשון ששונים מכל הקהל. ואין לפרוך ששונה מהם גר, שאינו פוסל את האשה בביאתו בה לכהונה, כיון שר' יהודה סבר שהוא כן פוסל.
4. רשב"י: גירות שנתגיירה פחות מג' שנים, כשרה לכהונה. מניין? נאמר במלחמת מדין "וכל הטף בנשים אשר לא ידעו משכב זכר [פחות מג'] החיו לכם". והרי אף פנחס הכהן היה עמהם. אמנם רבנן האוסרים, פירשו "החיו לכם" לעבדים ולשפחות.
5. מצינו ארבע שיטות בפסול גירות לכהן - אלו הן ומה מקורם? כולם מקרא אחד דרשו: "אלמנה... כי אם בתולות מזרע בית ישראל" [יחזקאל מד].
 - א. רבי יהודה - אף בתו של גר פסולה, כל עיקר הקרוי "זרע", דהיינו זרע האב, צריך להיות מישראל.
 - ב. רבי אליעזר בן יעקב - "מזרע ישראל" אפילו מקצת זרע מישראל. כלומר, אפילו מצד האם בלבד, כדי להתירה לכהונה.
 - ג. רבי יוסי - "מזרע ישראל", ממי שנזרעו בישראל. ואם בשעת עיבורה היו הוריה יהודים, כשרה לכהונה, ורק היא נתגיירה לאחר לידתה, פסולה.
 - ד. רשב"י - "מזרע ישראל" מי שנזרעו בתוליה בישראל, ורק לאחר שלש שנים גומרים הבתולים מלצמוח בה, ורק אם התגיירה לאחר 3 פסולה. ואף שתחילת הפסוק מדבר בכהן גדול והסיפא בכהן הדיוט, כבר מצינו כך בשמואל: "ונר אלוקים [נר המנורה] טרם יכבה, ושמואל שוכב בהיכל ה'". ואי אפשר לפרש ש"היכל ה'" מתייחס גם לענין שכיבתו של שמואל בהיכל, שהרי "אין היתר ושיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד". אלא בהכרח הכוונה שהלויים היו שומרים בבית המקדש, ושמואל לוי היה.
6. הלכה כרבי יוסי: שאף גר שנשא גירות, בתו כשרה לכהונה. כיצד נהגו למעשה? אעפ"כ, מיום שחרב בית המקדש, נהגו כהנים סלסול [מעלה, חומרה] בעצמן, והחמירו כראב"י, שלא לישא מי שאביה ואמה גרים. רב הונא פסק: כהן הבא לימלך לכתחילה, מורים לו לחומרא, אבל לאחר שנשא אותה, אין כופים אותו לגרשה.
7. אב האומר על בנו: בני זה ממזר הוא. האם נאמן?
 - א. תנא קמא - אינו נאמן לפוסלו. ואפילו אם האם מודה בזה. משום שנפסל לקהל רק על פי עדות שנים, ואביו ואמו פסולים מלהעיד בו, משום שהם קרוביו.
 - ב. רבי יהודה - נאמנים. המשך -

עוד שנינו: נאמן האב לפסול את בנו בממזרות.
ועוד התחדש - אפילו עובר שאין לו חזקה דכשרות, אינם נאמנים.

8. מה טעמו של רבי יהודה?

מהמילה "יכיר": יכירנו אביו לאחרים! מכאן אמר רבי יהודה: נאמן אדם לומר: זה בני - בכור הוא! וכך גם נאמן אדם כהן לומר: זה בני, בן גרושה הוא. וזה בני, בן חלוצה הוא! ולפוסלו בכך מן הכהונה. והוא הדין לפוסלו לקהל. חכמים חולקים - בענין לפוסלו לקהל או לכהונה, שאינו נאמן.

9. מה רבנן דורשים מהמילה "יכיר"?

בבכור שאין ידוע עליו אם הוא בכור, שהוא צריך להכירא של אביו, שיעיד עליו שהוא בכור, לענין שיטול פי שנים. ובנכסים רגילים פשיטא שנאמן האב על כך מדין "מיגו" שיכול ליתנם לבנו במתנה. אבל חידוש הכתוב שנאמן האב לזכותו בדין הבכורה, אף בנכסים שנפלו לאחר שהעיד עליו שהוא בכור, שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. ולרבי מאיר הסובר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם - צריך לדון "יכיר", כדי להאמין את האב לענין זכות הבכורה, בנכסים שנפלו לו כשהוא גוסס.